

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Proti razkosavanju kmečkih posestev. Cesarski ukaz z dne 9. avgusta 1915. Ukaz pravosodnega ministra z dne 11. avgusta 1915. Trgovinska bilanca za časa vojne. Zadružni pregled. Gospodarski pregled. Razne objave. Občni zbori. Bilance.

Proti razkosavanju kmečkih posestev.

Že v mirnih časih se je opazovalo leta in leta, kako nazaduje število samostojnih kmetij vedno bolj in bolj. Da se morejo ti pojavi pravilno presoditi, je treba preiskati vzroke, zakaj to nazadovanje, zakaj toliko prodaj kmetijskih posestev.

Vzroki, katere smo ravnokar omenili, so stvarni ali osebni. Stvarni vzroki za razpad posestva so precej redki. Malo je takih slučajev, da bi mogli reči, posestvo kot tako je samo vzrok, da je slednjič moralo propasti. Pač pa nam pri natančnejšem raziskovanju stopi pred oči cela vrsta osebnih razlogov, iz katerih se izcimi nazadnje pogin kmečkega doma. Predvsem je treba omeniti zadolžitev, potem smrt zadnjega posestnika, bolezen, visoka starost, izselitev, nesposobnost za gospodarstvo, nenaklonjenost do kmetijstva, dedinske zadeve med otroci ali sorodniki itd.

Posebno škodljivo pa se nam kaže delovanje, ki ga razvijajo razni razkosovalci, katerim je nakupovanje in nadrobna prodaja kmetijskih posestev poklic, obrt. Mnogo kmetijskih domov je bilo uničenih po delovanju teh ljudij, ki so znali vleči ogromne dobičke

s tem, da so nakupovali v velikem obsegu kmetijska posestva in jih potem v malih parcelah prodajali naprej. Dosti škode se je napravilo kmetijskemu stanu tudi s tem, da so veleposestniki kmetovo zemljo kupili in jo spojili s svojim posestvom, da bi povečali svoja lovišča. V naših krajih taki slučaji niso prihajali ravno dosti v poštev, tem bolj pa v alpskih pokrajinah. Največ škode so pri nas prizadejali razkosovalci in prekupei gruntov, ki so sto in sto družin spravili ob njihove domačije. Zlasti na Dolenjskem in Notranjskem so še v nedavnih časih ti ljudje nemoteno izvrševali svoje pogubonosno delo in še le zadružna kreditna organizacija jim je dosti uspešno stopila na prste.

Bilo bi napačno, če bi trdili, da je vsaka prodaja, vsaka razdelitev večjega kmečkega posestva iz gospodarskega stališča nezdrava in kvarljiva. Kakor se gospodarske razmere razvijajo sedaj, je v mnogih slučajih celo priporočljivo in potrebno, da se razdele večja posestva. V nekaterih nemških državah obstoji zakonita prepoved, da se kmečki domovi ne smejo deliti in to prepoved smatrajo celo agrarni krogi kot oviro, ki zabranjuje zdrav razvoj

kmetijskega stanu. Vprašati se je torej treba v vsakem posameznem slučaju posebej, če je opravičeno ali ne, da kmetijsko posestvo razdrobi.

Kot razdrobitev je smatrati razdelitev, po kateri kmetija kot taka ne obstoji več, ali se je vsled ločitve posameznih delov tako zmanjšala, da izvirajo iz tega škodljive posledice za obstoj in za uspešno nadaljevanje dotičnega gospodarstva. Pojmu razdrobitev se kar na splošno ne sme prilagati slab stranski pomen. Stranski pomen, da se je s tem storilo nekaj napačnega, nepoštenega, tiči v stranskih okolnostih, ki so združene z razdrobivijo. Veliko število razdrobitev ob sicer zdravem gospodarskem položaju še ne dokazuje, da so razmere kmetijstva v dotični pokrajini nezdrave. Če motrimo drobitev kmečkih posestev s tega vidika, se nam pokaže, da splošni predsodek proti delitvi kmetijskih domov ni vselej utemeljen. Vzrok, da se dostikrat vsaka drobitev posestev presoja neugodno, tiči v tem, da se pregloboko posega v obstoječe posestne razmere, dočim se ob konservativnem naziranju kmečkega ljudstva zdi vsaka delitev zemljiške posesti kot nekako uničenje. Bolj tehtni so pomisleki, če se presojajo posledice, ki jih ima drobitev posestva za dotično kmetijo. Vsled razdelitve nastanejo mnoge izpremembe v posesti, ki napram dosedanjim, trdno urejenim razmeram pomenjajo nekaj dvomljivega in nestalnega tako v socialnem kakor tudi v gospodarskem oziru.

Takoj pa se ta slika izpremeni, ko začnemo govoriti o razkosavanju, ki se izvršuje kot obrt.

Tu nam stopijo pred oči znaki oderuštva, delitev posestev brez zdravega narodnogospodarskega načrta in popolna brezbržnost do zadnjega gospodarja.

O razkosavanju v ožjem pomenu besede, v kvarljivem smislu, govorimo tedaj, kadar se kmetiška posestva prodajajo obrtno in z namenom, z razprodajo razkosanih zemljišč

doseči neprimerno visok dobiček, pri čemer prekupec brez ozira na prodajalca in kupca izrablja sebi v prid neznanje, stisko, lahkomišljenost in neizkušenosť ljudij. Prekupec si prizadeva nabaviti posestvo kolikor mogoče ugodno in v dosego tega namena pri izberi sredstev ni preveč tenkovesten. Dostikrat se take kupčije sklepajo v gostilni. Posestnik, na katerega preži prekupec, izgubi pod uplivom vinskih duhov razsodnost, zlasti ker obenem tišče vanj razni prekupčevi podrepniki, ki mu v najlepših barvah slikajo prednosti, ki mu jih baje nudi kupčija. Obdelujejo ga toliko časa, da je nazadnje res prepričan in se uda zapeljivi vabi. Žal, da se nikjer ne manjka takih posredovalcev, ki za kozarec pijače ali za borno napitnino pomagajo svojega soseda pahniti v nastavljeno past, iz katere ni izhoda.

Druga velika škoda razkosavanja zemljišč leži v tem, da se prekomerno zviša cena parceliranim zemljiščem, ko jih prekupec proda dalje. Tukaj igra veliko vlogo neka druga človeška slabost, katero zna razkosovalec dobro izrabiti. Mnogi ljudje so, kakor pravimo, zemlje lačni in kar koprniyo, kako bi mogli svojo domačijo povečati. Dobimo tudi takih, ki se udeležijo dražbe iz same prevzetije in bahavosti in potem iz neke kljubovalnosti tekmujejo med seboj, kdo bo več ponudil. Prekupčevi priganjači znajo tak položaj s podpihovanjem, s kakšno cigaro, polovico klobase, s kozarčkom žganja prav dobro izkoristiti. In potem se stavi ponudba med ponudbo, prekupec pa se zadovoljno smeje v pest, da mu gredo ljudje v neki omamljenosti tako na limanice. Posledica je, da se izlicitirani del visoko preplača, da je treba napravljati dolgove in da se posestvo ne rentira niti toliko, da bi se mogle iz dohodkov plačevati obresti.

Ravnotako škodljivo je, če se vsled razkosavanja ustvarja premajhna posest, katera ne donaša toliko, da bi se mogla preživeti rodbina, mesto da bi se gledalo na to, da bi nastajale srednje velike kmetije.

Razne korporacije so se tekom zadnjih časov ponovno bavile s temi boleznimi pojavi med kmetijskim stanom. Razmotrivala so se sredstva in pota, kako jih preprečiti, ne da bi se bil dosedaj dosegel kak pozitiven zaključek.

Položaj, ki ga je ustvarila vojska, grozi sedaj razviti se tako, da se bodo razmere v tem oziru še poostrele. Veliko je število samostojnih kmetovalcev, ki so na bojnem polju izgubili življenje ali sposobnost za delo. Bati se je torej, da bodo dediči padlih posestnikov ali za delo nezmožni posestniki podlegli skušnjavi, da se bodo hoteli kmetije znebiti v strahu, da ne bi mogli voditi gospodarstva ali zapeljani po vabljeni priliki. Vzrok, vsled katerih so se že dosedaj prodajala posestva, se bo pridružil sedaj še nadaljni povod za prodajo, da bo namreč v bližnji prihodnosti težko dobiti poslov in si nabaviti živine za obdelovanje.

Država ima velik interes na tem, da ostanejo zemljišča v roki mnogoštevilnega, stalnega, za življenje zmožnega kmetijskega stanu, in da zemljo obdeluje kmet s tisto skrbjo in vestnostjo, ki jo more voditi le ljubezen do rodne grude.

Te okolnosti so vlado napotile, da je izdala cesarsko naredbo z dne 9. avgusta 1915 proti razdrobljevanju kmetijskih posestev, ki se ga je bati v posledici vojske. V bodoče se bodo smela zemljišča prodajati le z dovoljenjem posebne komisije, ki se osnuje na sedežu vsakega okrajnega sodišča. Podobne omejitve glede prodajanja kmetijskih posestev smo pri nas že imeli do decembrske ustave, kar pa se je odpravilo s členoma IV. in VI. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. 1867.

Po § 1. cesarske naredbe ima omejitev svobodnega razpolaganja s kmetijskimi posestvi ostati v veljavi toliko časa, dokler trajajo po vojski povzročene izvanredne razmere. Veljavnost cesarske naredbe je torej časovno omejena, vendar pa ni ugotovljen noben določen termin, ob katerem naj bi zgubila moč.

Namen, ki se hoče doseči s to novo postavo, je dober. Kmečki stan je treba varovati, saj je za državo nujno potreben. Sedanja vojska je to kar najbolj prepričevalno dokazala. Zadosti pa ni, da imamo postavo, glavna stvar je, kako se bo izpolnjevala. Če bodo komisije za promet z zemljišči poslovale tako, da se bo postava izvrševala v pravem duhu, bo kmečki stan imel v tej postavi veliko zaščito.

Cesarski ukaz z dne 9. avgusta 1915, drž. zak. št. 234, o prodaji kmetijskih in gozdnih posestev.

Na podlagi § 14. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 141 zaukazujem tako:

§ 1.

Dokler trajajajo po vojski povzročene izvanredne razmere, dopusten je na zemljišču, namenjenem kmetijskem ali gozdnemu obratu, prenos lastnine po pravnem opraviilu med živimi le z dovoljenjem za to poklicane komisije (§ 8). Enako velja, če se da tako zemljišče v zakup za dalj nego 10 let.

Ako se dovoljenje odreče, je pravno opravilo neveljavno.

§ 2.

Predpisi tega cesarskega ukaza se ne uporabljajo na zemljišča katera

1. so vpisana v deželno desko, v železniško ali rudniško knjigo;

2. leže v okolišu mesta z lastnim štatutom ali v okolišu občine s pretežno mestnim značajem, ki jo označi ukazoma pravosodni minister;

3. očitno presegajo izmero kmetije.

§ 3.

Za prenos lastnine ali dajanje v zakup ni treba dovoljenja komisije, če

a) je pravno opravilo na podlagi obstoječih predpisov odobrila sodnija ali upravno oblastvo;

- b) če se dokaže, da je zemljišče namenjeno
1. za namene oborožene moči,
 2. javne uprave ali javnega in občekoristnega zavoda,
 3. javnega prometa (železnice, ceste, pristaniške naprave, kanale in drugačne vodne stavbe i. dr.),
 4. za obrtne, industrijske ali rudniške naprave ali
 5. za napravo stanovanjskih hiš s pripadajočimi vrti, igrišči in podobno;
- e) če se pravno opravilo sklene med možem in ženo, ženinom in nevesto ali sorodniki in osebami v svaštvu v ravni vrsti ali do četrte stopnje v stranski vrsti.

§ 4.

Prenos lastnine ali dajatev v zakup naj komisija dopusti, če ne nasprotuje splošnemu interesu, da se ohrani zmožen kmetijski stan.

§ 5.

Prenos lastnine je torej (§ 4) zlasti dovoliti:

1. če ostane posestvo v svojih bistvenih sestavinah ohranjeno in je bo novi pridobitelj sam obdeloval;
2. če se posestvo razdeli brez posredovanja osebe, ki hoče iz tega vleči dobiček, in se bodo deli porabili za to, da se ustvarijo ali povečajo kmetije in posestva kočarjev. Kot kmetijo je v smislu tega cesarskega ukaza smatrati celoto v eni roki združenih, enemu enotnemu kmetijskemu ali gozdnemu obratu služečih zemljišč, katerih povprečni donos ne presege šestkrat tega, kar je potrebno za vzdrževanje rodovine sedmih glav;
3. če po oddružitvi posameznih delov posestva ostanek, ki ostane lastniku, še zadostuje za kmetijo;
4. če prodana zemljišča niso sestavine v prvi vrsti kmetijskega ali gozdarskega obrata, zlasti če so le postranske sestavine podjetja ali posestva, ki služi poglavitno drugim namenom.

§ 6.

Da bi se lastnina prenesla, zlasti ni dovoliti, če

1. pridobitelj nabavi zemljišče z namenom, da bi je celo razdeljeno dalje prodal;
2. če se kmetija ali gospodarsko mero-dajni deli kmetij pridobijo za to, da se napravi ali poveča veleposest;
3. če se kmetija ali gospodarsko mero-dajni deli kmetij pridobijo za to, da se napravijo ali povečajo lastni lovski okoliši in se je bati, da bi se zemljišče odtegnilo kmetijskemu gospodarstvu, za katero je primerno po kakovosti tal.

Dovoljenje za dajatev v zakup zlasti ni dati, če naj služi za to, da bi se izognilo temu cesarskemu ukazu.

§ 7.

Prenos se more navzlic predpisom §§ 4 do 6 dovoliti, če se ne da odvrniti z ozirom na osebne in gospodarske razmere zadnjega posestnika, da se prepreči popolni propad kmetije; kolikor je mogoče, pa naj se poizkusi, doseči prodajo, ki odgovarja § 4. Natančnejše odredbe o uredbah, služečih temu namenu, in o njih pospeševanju z naklonitvijo javnih sredstev, se bodo izdale ukazoma.

§ 8.

Za razsojanje o dopustnosti prenosa ali dajatve v zakup je poklicana upravna komisija (komisija za promet z zemljišči), ki se ima ustanoviti na sedežu vsakega okrajnega sodišča.

Komisija obstoji iz:

1. predstojnika okrajnega sodišča ali sodnika okrajnega sodišča, ki ga on določi, kot predsednika;
2. enega člana, katerega imenuje politična okrajna oblast;
3. predstojnika občine, v kateri leži največji del zemljišča, namesto predstojnika more od njega določeni član občinskega zastopa zavzemati v komisiji njegovo mesto;

4. enega člana, ki ga imenuje kmetijska glavna korporacija, v katere poslovni okoliš spada občina, v kateri leži zemljišče. Ako pripada občina poslovnemu okolišu več kmetijskih glavnih korporacij (sekcij), določi člana predsednik.

Služba člana (namestnega člana) v komisiji za promet z zemljišči je častna služba.

§ 9.

Komisijo sklicuje predsednik. Člane je povabiti, da se je udeleže. § 87 zakona o uredbi sodišč z dne 27. novembra 1896, drž. zak. št. 217 se primerno uporablja.

Komisija razsoja po svobodnem preudarku z večino glasov. Ob enako razdeljenih glasovih odločuje predsednikov glas. Za sklepčnost je potreba, da je navzoč predsednik in en član.

§ 10.

Komisija ima izvršiti vse poizvedbe, ki so potrebne za razsojo. Poslužiti se more sodelovanja državnih in avtonomnih oblastij in zaslišati izvedence ali dati jih zaslišati.

Razsodbo je kolikor mogoče pospešiti. Ako se kakemu predlogu ugodi, ni zoper to nobenega pravnega leka.

Odklonjen predlog se more ponoviti, če se doprinesejo nova dejstva ali pripomočki. Dalje se more proti odklonitvi predloga tekom nepodaljšljivega roka štirinajstih dni dvigniti pritožbo na deželno komisijo za promet z zemljišči. Pritožbo je vložiti pri predsedniku komisije za promet z zemljišči, ki jo ima tekom treh dni predložiti deželni komisiji za promet z zemljišči.

§ 11.

Deželna komisija za promet z zemljišči ima o pritožbi razsoditi najkasneje v enem tednu.

Osnovati jo je na sedežu politične deželne oblasti, v Galiciji v Lvovu in Krakovu, in obstoji iz:

1. predsednika deželnega sodišča na sedežu komisije, ali sodnika deželnega sodišča, ki ga on določi, kot predsednika;

2. člana, ki ga imenuje politična deželna oblast;

3. člana, ki ga določi deželni odbor dežele, v kateri leži zemljišče;

4. člana, ki ga določi kmetijska glavna korporacija, v katere poslovni okoliš spada občina, v kateri leži zemljišče. Ako pripada občina poslovnemu okolišu več kmetijskih glavnih korporacij (sekcij), določi člana predsednik deželne komisije za promet z zemljišči.

Določila §§ 8, tretji odstavek in 9 se uporabljajo.

§ 12.

Kdor prosi za prenos lastninske pravice ali za vpis zakupne pravice na podlagi pravnega opravila, ki je podvrženo dovolitvi komisije, ima z zemljejnjižno prošnjo predložiti izdatek komisijine razsodbe. Ako manjka ta priloga, je zemljejnjižno prošnjo zavrniti.

§ 13.

Na pridobitev zemljišč potom prisilnega izvršila se uporabljajo predstoječa določila smislu primerno, če se prisilno izvršilo po mnenju izvršilnega komisarja očitno izvede z namenom, izogniti se določilom tega cesarskega ukaza.

Izvršilno sodišče ima v takih slučajih, predno izda sklep o dodelitvi domika ali o odobritvi prevzemnega predloga, izprosi si razsodbo komisije, je-li prenos lastnine dopusten.

Ako se ne prepusti prenos lastnine, je odreči domik ali odobrenje prevzemnega predloga.

§ 14.

V postopanju za izvršitev tega cesarskega ukaza, izvzemši postopanja pred rednimi sodišči, so vloge, zapisniki in njihove priloge kakor tudi uradni spisi prosti pristojbin.

§ 15.

Kdor podaja neresnične ali nepopolne povedbe v svrhu, da bi se izognil določilom te cesarske postave ali jih preprečil, kaznuje

ga predsednik komisije za promet z zemljišči z denarno kaznijo do pettisoč kron ali z zaporom do šest mesecev.

Razsodba predsednika komisije za promet z zemljišči se more izpodbijati s prizivom na predsednika deželne komisije za promet z zemljišči. Proti njegovi razsodbi ni pravnega leka.

Za postopanje veljajo določila o kazenskem postopanju pred političnimi oblastvi.

§ 16.

Vlada se pooblašča, ta cesarski ukaz po gospodarskih potrebah in izkušnjah za vse ali za posamezne upravne okoliše ukazoma izpremeniti, dopolniti in odpraviti.

§ 17.

Določil deželnih zakonov o omejitvi svobodne deljivosti domov ali drugih kmetijskih posestev se ta cesarski ukaz ne dotika.

§ 18.

Ta cesarski ukaz stopi v veljavo z dnem, ko se razglasi, ne uporablja pa se na prodajna opravila, ki so bila sklenjena pred 1. avgustom 1914 ali glede katerih izvršitve se je že pred 15. julijem 1915 zaprosilo pri zemljejnizi sodniji, in na sodne razsodbe (§ 13), ki so bile izdane pred dnem, ko je bil razglašen ta cesarski ukaz.

Knjižnih vpisov, ki so bili dovoljeni, predno je za ta cesarski ukaz zaznala zemljejknjižna sodnija, se predstoječa določila ne dotikajo.

§ 19.

Izvršiti ta cesarski ukaz je naročeno Mojim ministrom pravosodja, poljedelstva, finance in notranjih zadev v sporazumu z udeleženimi ministri.

Na Dunaju 9. avgusta 1915.

Ukaz pravosodnega ministra

v sporazumu z udeleženimi ministri z dne 11. avgusta 1915, drž. zak. št. 235 glede izvršitve cesarskega ukaza z dne 9. avgusta 1915, državnega zak. št. 234, o prodaji kmetijskih in gozdnih zemljišč.

Na podlagi cesarskega ukaza z dne 9. avgusta 1915. drž. zak. št. 234 se ukazuje tako: Namestitev članov komisije za promet z zemljišči.

§ 1.

Člani, ki jih je odposlati v komisijo za promet z zemljišči, naj poznajo krajevne razmere in razmere kmetijstva v okraju. Da se poslovanje komisije za promet z zemljišči uredi bolj priprosto in da se članom komisije olajša udeležba pri obravnavah, naj se kolikor mogoče namestijo osebe, ki stanujejo na sedežu okrajnega sodišča.

Politična okrajna oblast more za člana komisije imenovati uradnika iz njenega lastnega staleža, uradnika kake druge oblasti ali kakega drugega zaupnika.

Kmetijske glavne korporacije imajo za vsak sodni okraj, na katerega se raztega njihovo poslovanje, nemudoma imenovati člane, ki jih imajo odposlati v komisijo za promet z zemljišči.

§ 2.

Ako je kmetijska glavna korporacija kake dežele razdeljena v odseke ali če obstoji več kmetijskih glavnih korporacij različne narodnosti, ima vsak odsek (glavna korporacija) za vsak sodni okraj, na katerega se raztega njegovo delovanje, imenovati po enega člana.

§ 3.

Za člane se po potrebi lahko imenujejo namestniki, ki stopijo na mesto člana, če bi bil le-ta zadržan.

§ 4.

Določene člane (namestnike) je nemudoma naznaniti predstojniku okrajnega sodišča.

Poslovanje komisije za promet z zemljišči.

§ 5.

Predstojniku okrajnega sodišča ali od njega določenemu sodniku okrajne sodnije pristojna vodstvo in porazdelitev poslov komisije za promet z zemljišči.

Ostali člani komisije za promet z zemljišči, ako niso državni uradniki, naj segši v roko, predno začno prvokrat delovati kot člani komisije, obljubijo, da bodo vestno in nepristransko vršili svojo službo. Obljubo sprejme predsednik komisije za promet z zemljišči.

Ako odpade kot član komisije, naj predsednik za promet z zemljišči nemudoma poskrbi, da se komisija nadopolni.

§ 6.

Ako leži prodano (v zakup dano) zemljišče v občini, ki spada v poslovni okoliš več kmetijskih glavnih korporacij (sekcij), naj predsednik k obravnavi in glasovanju pokliče onega člana, ki ga je imenovala glavna korporacija (sekcija), ki odgovarja narodnosti posestnika prodanega (v zakup danega) zemljišča.

V slučaju dvoma določi člana predsednik po svojem preudarku.

§ 7.

Obravnave komisije za promet z zemljišči niso javne. Javna razglasitev vsebine obravnave, zlasti glasovanja je prepovedana.

§ 8.

Pisarniške posle komisije za promet z zemljišči oskrbuje sodna pisarna okrajnega sodišča. Vloge je oddajati v vložišču okrajnega sodišča, ustmene predloge in izjave je oddajati v pisarniškem oddelku sodnega predstojnika.

§ 9.

Dovoljenje komisije za promet z zemljišči za prenos lastnine ali dajatve v zakup kakega kmetijskega ali gozdnega posestva se more, ne da bi se predložila listina o pravnem opravilu, tudi zaprositi z vlogo, v kateri so navedene vse okolnosti, ki so potrebne za

presojo pravnega opravila. Ako se ne predloži istočasno listina, izročiti je treba vlogo v dveh izvodih.

Sklep komisije za promet z zemljišči je napisati na listini, ako pa ta ni bila predložena, na drugem izvodu vloge in sicer po formuli pristavljeni vsekakor s pečatom: „Prenos lastnine — dajatve v zakup — se — ne — dovoli. Komisija za promet z zemljišči dne“.

§ 10.

Določila cesarskega ukaza o knjižnem vpisu pravnega opravila, ki je podvrženo odobrenju komisije za promet z zemljišči, se zmislu primerno uporabljajo na razvrstitev takih pravnih opravil.

§ 11.

Predloge, s katerimi se prosi za dovoljenje komisije za promet z zemljišči za prenos lastnine ali za dajatev v zakup, je vpisati v vpisnik Gv, ki ga je voditi po pridejanem vzorec.

Ostale spise, ki se tikajo zadev komisije za promet z zemljišči, je vpisati v predsedstveni dnevnik.

Pritožbe proti odlokom komisije za promet z zemljišči.

§ 12.

Pritožbo proti odloku komisije za promet z zemljišči, s katerim se ni dopustil prenos lastnine ali dajatev v zakup, je vložiti v enem izvodu pri predsedniku komisije za promet z zemljišči.

Predsednik ima v poročilu na deželno komisijo za promet z zemljišči naznaniti v najkrajši obliki vzroke za odlok in glasovanje komisije za promet z zemljišči in se izjaviti o izvajanjih pritožbe.

Namestitev in poslovanje deželne komisije za promet z zemljišči.

§ 13.

Ako obstoji v okolišu političnega deželnega oblastva več kmetijskih glavnih korporacij (sekcij), ima vsaka izmed njih imenovati enega člana v deželno komisijo za promet z zemljišči

Določila §§ 3 in 4 se smislu primerno uporabljajo na deželno komisijo za promet z zemljišči.

§ 14.

Na poslovanje in obravnave deželne komisije za promet z zemljišči se smislu primerno uporabljajo določila §§ 5 do 8.

Pritožbe proti odlokom komisij za promet z zemljišči je vpisovati v vpisnik Gvb, ki ga je voditi po pridejanem vzorcu.

Druge spise, ki se tikajo zadev deželne komisije za promet z zemljišči, je vpisovati v predsedstveni dnevnik.

Kazensko postopanje.

§ 15.

Postopanje zaradi kaznivih dejanj, označenih v § 15 cesarskega ukaza, je omejiti na to, da se preiščijo bistvene okolnosti, pri čemer se je ogibati, da bi se obravnavalo na dolgo in široko.

Ovadb je vpisovati v vpisnik Gvs, ki ga je po priloženem vzorcu voditi na nesešitih listih. Razun v posebno zamotanih slučajih naj se opušča, da bi se napravljal zapisnik. Pri-tegniti zapisnikarja ni potrebno.

Predno se izreče kazenska razsodba, je obdolženca zaslišati.

Kazensko razsodbo je z razlogi vred naznani obdolžencu ustmeno ali, če bi to ne bilo mogoče, mu jo je dostaviti v pismenem odpravku. V slučaju, da se naznani ustmeno, je obdolžencu na zahtevo izročiti izvleček iz stolpcev 3 do 7 vpisnika Gvs.

Priziv se mora v teku treh dni po razglasitvi ali dostavitvi pismenega odpravka razsodbe vložiti pri predsedniku komisije za promet z zemljišči. Priziv ustavi izvršilo kazenske razsodbe do pravomočne odločbe. V ostalem se na priziv uporabljajo določila zakona z dne 12. maja 1896, drž. zak. št. 101.

Preiskava in kazen ugasne, ako so od tedaj, ko se je storil prestopok, minili trije meseci, ne da bi se bilo uvedlo postopanje.

§ 16.

Ako se proti kazenski razsodbi vložijo priziv, predložiti je predsedniku deželne komisije za promet z zemljišči v izvorniku list vpisnika Gvs, ki obsega vpis o prestopku.

§ 17.

Po § 15 cesarskega ukaza naložene denarne kazni tekó v ubožni zaklad občine, v kateri leži največji del prodanega ali v zakup danega zemljišča. Ako bi denarna kazen ne bila izterljiva, je zaporno kazni, ki ima stopiti na njeno mesto, praviloma odmeriti z enim dnem zapora za vsakih 10 K denarne kazni; vendar pa nadomestna kazni ne sme prekoračiti najvišje mere dopustne zaporne kazni.

Sklepna določila.

§ 18.

Določila opravnega reda za sodnije prve in druge stopnje o napravi opravilne številke, aktivnih znakov in sestavi aktov se primerno uporabljajo na akte komisije za promet z zemljišči in deželne komisije za promet z zemljišči.

Poslovne spise, ki se tikajo prizivov proti kazenskim razsodbam, je vpisovati v predsedstveni dnevnik sodnega dvora.

§ 19.

Ta ukaz stopi v moč z dnem, ko se razglasi.

* * *

Po ukazu pravosodnega ministra z dne 11. avgusta 1915, drž. zak. št. 236 so od določil cesarskega ukaza z dne 9. avgusta 1915 o prodaji kmetijskih in gozdnih zemljišč (§ 2) izvzete sledeče občine:

Na Kranjskem: Ljubljana, Kočevje, Idrija, Kranj, Tržič, Novomesto.

Na Štajerskem: Maribor, Celje, Ormož, Konjice, Lipnica, Ptuj, Radgona, Brežice, Rogatec, Rogaška Slatina, Šoštanj, Laško, Vitanje, Slov. Bistrica, Slovenjgradec.

Na Koroškem: Celovec, Pliberk, Breže, Št. Vid, Špital, Beljak, Velikovec, Volšperk.

Na Primorskem: Trst, Koper, Červinjan, Kormin, Gorica, Gradiška, Gradež, Lušinj Mali, Tržič, Piran, Pulj, Rovinj Volosko-Opatija.

Trgovinska bilanca za časa vojne.

Sedanji vojni so po pravici dali ime svetovne vojne; kajti, čeprav se borijo druga z drugo samo evropske velesile, vpliva ta borba s svojimi posledki vendarle na celi svet ter se zlasti jasno kaže v številkah v trgovinskem prometu posameznih držav in svetovnih delov. Glasom dosedanjih izkazov so te številke povsod nazadovale. Pred vojno je bilo najživahnejše trgovanje med vsemi državami vseh petih delov sveta. Po vojni se je to stanje moralo izpremeniti oziroma poslabšati, že zato, ker so se obsežni veleobrtni in prometni krogi pritegnili vojni. Drugi vzrok je pa, ker je Anglija s svojim premočnim brodogradstvom znala ne le svoje sovražnike, marveč tudi nevtralne države z vsemi možnimi sredstvi izključiti od svetovne trgovine. Anglija je nameravala Avstro-Ogrski in Nemčiji odrezati vsak dovoz živil ter nas tako pahniti v gladovanje in stradanje in nas prisiliti, da se vdamo. Vrh tega pa je hotela z oviranjem dovoza surovin ustaviti vso našo industrijo. Dobršen del teh angleških „dobrot“ je bil namenjen tudi nevtralcem. Seveda so morale ob takih razmerah številke, ki kažejo trgovinsko gibanje, v vseh teh državah padati. Poleg tega pa trpi mednarodna trgovina tudi še vsled mnogih izvoznih prepovedi.

Če pregledamo izkaz o avstroogrski zunanji trgovini v prvi polovici leta 1915., moramo reči, da je uspeh v očigled opisanih težavnih razmer še vseeno ugoden. V prvem polletju 1915 je naša trgovinska bilanca pasivna za 524 milijonov kron. (Ta „pasivum“, dolg, pomeni razliko med uvozom in izvozom.) To je skoro toliko kakor primanjkljaj v prvem polletju 1914. Pri tem pa so seveda številke o uvozu in izvozu dokaj nižje od lani, razlika

pa približno enaka. Skupni promet je dosegel v prvem semestru t. l. 1575 milijonov kron. Uvoz je znašal 1050 milijonov kron, izvoz pa 525 milijonov. Lani v enaki dobi smo beležili 1853 in 1330 milijonov. Uvoz je torej letos dosegel dvakrat toliko kakor izvoz. V izkazu o uvozu so zaznamovane surovine s 577 milijoni. Ta številka nam dokazuje, da se novodobno zaprtje kopne Evrope, kar se nas tiče, ni docela posrečilo. O tem, kako je bilo mogoče preprečiti nasprotno namere, nas pouči kdo šele po vojni. Uvoz surovin je znašal v prvi polovici 1914. leta 1115 milijonov.

Kar se tiče izvoza, izkazuje seveda tudi veliko nazadovanje. Padel je od 1330 milijonov v prvem polletju 1914 na 525 milijonov v isti dobi tega leta; nazadoval je torej za 60%. Uvoz pa je nazadoval za 43%, kajti znižal se je od 1353 milijonov na 1050. Pri izvozu so padle surovine za 182 milijonov, negotovi izdelki za 171, gotovi izdelki za 450 milijonov. Veliko vlogo so tu igrale razne izvozne prepovedi. Tako so predvsem zadrževali naše najvažnejše izvozno blago: sladkor, in sicer namenoma, čeprav je baš žetev sladkorne pese v letu 1914. pokazala velik prebitok preko pokritja domače porabe. Hoteli so sovražnemu inozemstvu preskrbo s sladkorjem po možnosti otežiti; saj je bilo tudi nemški sladkor prepovedano izvažati, ruskega pa ni bilo dobiti. Pravi vzrok, da stradamo tudi doma, kar se tiče sladkorja, pa tiči v pisarnah knezov, grofov, magnatov, izdelovalcev orožja in še drugod, koder imajo največ delnic sladkornega kartela. Tudi klavno živino so morali zadrževati. Tudi to je bila druga leta važna izvozna postavka. Enako velja glede jajec in lesa. Prva so se začasno zadržala doma, o lesu pa vemo, da se ga je v mirnih časih v ogromni meri prodajalo v sovražne zemlje, zlasti na Italijansko.

Ob vseh teh razmerah, ki jih je poostrilo še izvozno nadzorstvo vojne uprave, moremo reči, da je naš trgovinski promet doma ugoden.

Trgovina in veleobrt sta se hitro prilagodili vojnim razmeram, in tako vidimo, da številke glede uvoza od januarja meseca rastejo. V maju se pojavlja sicer vsled odpada Italije nazadovanje, ki se pa v juliju že zopet popravi. Izvoz je padel od 150 milijonov v januarju na 89 v februarju, na 76 v maju in 82 milijonov v juniju. To nazadovanje pa je le pripisati vedno množečim se izvoznim prepovedim. Gre zato, da naše bogate zaloge ne pridejo sovražnikom v roke.

Sedanje zaprtje kopne Evrope z angleške strani ni moglo doseči, kakor smo videli, docela svojega namena, ne da se pa oporekati, da našo industrijo zavira. Kakor pa je že svoj čas Napoleonova kontinentalna zaprtija povzročila v sili marsikakšno novost na polju veleobrti, tako je tudi danes. V Nemčiji in naši državi se je kemikom in tehnikom že posrečilo, dobiti za doslej nenadomestljive inozemske surovine primernih nadomestil (surogovatov). Od pričetka vojne imamo že precej zglede v tem oziru.

Zadružni pregled.

Zveza kmetijskih zadrug na Štajerskem v Graciu je štela koncem leta 1914. 383 članic, med njimi 288 posojilnic rajfajzovk in 2 drugi kreditni zadruge, 83 kmetijskih zadrug, 5 kmetijskih društev in 5 osrednjih korporacij, ki se vse skupaj šteje 69.271 članov. Po vojski povzročene žrtve niso ustavile zadružnega dela, rajfajzovke so se izkazale tudi v teh izredno težkih razmerah in zupanje do organizacije se je tekom vojske znatno utrdilo. Zvezina bilanca izkazuje v denarnem oddelku 11.572 kron čistega dobička. Kurzna zgnuba znaša 22.700 K. Bilanca blagovnega oddelka izkazuje z všteto državno podporo po 11.845.17 K čistega dobička 23.240 kron (v prejšnjem letu 46.230 K). Stanje vlog pri zvezi se je zmanjšalo za 958.309 K, krediti pa so se zvišali za 182.515.98 K. Ker se je zvišal tudi dolg blagovnega oddelka, so se zvezina razpoložljiva sredstva tako izčrpala, da je morala iskati bančni kredit. Promet blagovnega oddelka se je zvišal za 3.728.077 K, ker je bila zveza prevzela več dobav za vojno upravo. Več

nego v prejšnjem letu se je prodalo klavne živine, žita, krmil, sena in slame, nasprotno pa je zelo nazadovala kupčija z umetnimi gnojili, vitrijolom, stroji in vinom. Vinska kupčija je v drugi polovici l. 1914. skoraj počivala; zato se je v poslovnem letu prodalo le 6373 hektolitrov vina napram 9038 v l. 1913. Vojni upravi je zveza prodala 3462 glav klavne živine v teži 18.000 stotov, ki je bila vredna 1.838.814 K. Celotni promet denarnega oddelka je znašal 52.499.285 kron, blagovnega oddelka pa 34.518.410 K. Na občnem zboru zveze, ki se je vršil 24. junija t. l., je bila sprejeta resolucija, da naj zveza napravi poseben oddelek za pravno varstvo udov včlanjenih zadrug.

Smrtna kosa. Dne 17. septembra 1915 je umrl mnogoletni zaslužni načelnik Hranilnice in posojilnice v Hrenovicah g. Jakob Turk.

Gospodarski pregled.

Konec moratorija. Po naredbi celokupnega ministrstva z dne 28. avgusta 1915 se je odpravil moratorij, izvzemši za Galicijo, Bukovino, Dalmacijo, Primorsko in sodno okrožje Rovereto in Trident. Naredba so glasi:

„Na podlagi §§ 6. in 27. cesarske naredbe z dne 25. maja 1915 se odreja:

§ 1. Za zneske terjatev, ki niso bili že po §§ 4. in 5. cesarske naredbe z dne 25. maja 1915 izvzeti iz odloga, napram kreditnim zavodom iz tekočega računa, blagajničnih listov ali vložnih knjižic se konča odlog z 31. avgustom 1915. Posebna določila za kreditne zavode v Galiciji in Bukovini, v Dalmaciji, na Primorskem in v okolihu okrožnih sodnij v Roveretu in Tridentu ostanejo neizpremenjene.

§ 2. Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.“

S tem je končan torej moratorij v vsem obsegu in so odpravljeni tudi zadnji ostanki, ki so se tikali denarnih zavodov. Zastopniki bank, hranilnic in kreditnih zadrug so sami soglasno izražali željo, da naj se odpravijo za denarne zavode veljajoče izjemne odredbe. Nič pa se odprava moratorija ne tika sodniškega odloga, po katerem more sodnik dolžniku podaljšati rok za plačilo. Tudi ostanejo še naprej v veljavi predpisi o uplivu višje sile na menice in čeke.

Vojaški dopusti. Kmetijski dopusti. Kakor so se dajali dopusti ob času žetve, tako se bodo dovoljevali tudi za bodoča kmetijska dela tega leta

(obdelava polja za jesensko setev, sejanje pšenice in rži, priprava polja za spomladansko obdelovanje, spravljanje lanu, konoplje, turščice, krompirja, grozdja, sladkorne pese, ajde itd.) kratki dopusti v posameznih oddelkih in sicer primerno času za dotična kmetijska dela, oziroma se bo dalo občinam in posameznim posestnikom na razpolago moštvo v ta namen. Pričetek dotičnih dopustov določi vojaško poveljstvo v sporazumu s političnimi oblastmi na podlagi krajevnih razmer.

Glede teh dopustov veljajo smiselno določila o žetvenih dopustih z naslednjimi dopolnili oziroma izpremembami.

1. Častniki in vojaki črnovojnih stražnih bataljonov in črnovojnih bataljonov (teritorialnih bataljonov), ki so določeni za straženje vojnih tjetnikov in kot politično sumljivih internirancev, dobijo le izjemoma ob prav posebno ozira vrednih razmerah dopust, če dopušča to število vojaštva.

2. Kolikor dopuščajo vojaško-službene razmere in niso s tem oškodovani drugi vojaki, ki imajo pravico do dopusta, se sme dati dopust enemu in istemu možu za različna kmetijska dela, toda le izmed moštva, ki ni sposobno za vojno službo.

3. Za dopuste so določene na Kranjskem mejne črte: Kopa-Triglav-Podbrdo-Idrija-Ajdovščina, Razdrto-Senožeče-Trnovo-kranjsko-istrska meja in istrsko-hrvaška meja do Bakra.

Poleg tega so vojaška poveljstva pooblaščenca v posebno ozira vrednih slučajih na podlagi utemeljene prošnje dovoliti, da se samostojni kmetovalci, dalje uradniki veleposestev in kmetijskih zadrug, slednjč za kmetijske namene potrebni kovači in kolarji oproste vojaške službe za omejeno dobo, in sicer kvečjemu za tri mesece. Tozadevne prošnje je vlagati pri političnih okrajnih oblastvih.

Oprostitve, ki presegajo dobo treh mesecev, ali zadevajo kategorije, ki zgoraj niso imenovane (kakor n. pr. gozdarji, ribiči, mlinarji, sodarji, varilei, mlekarji, funkcionarji kmetijskih korporacij, komisij itd.) dovoljujejo vojaški osrednji uradi enako kakor oprostitve za žetvene svrhe, da namreč o njih izreče svoje mnenje politična oblast in na predlog poljedelskega ministrstva.

Prošnje za dopuste ali oprostitve, ki se vlagajo naravnost pri vojnem ministrstvu ali ministrstvu za deželno obrambo, se ne jemljejo v poštev.

Za navadne kmetijske dopuste ni treba vlagati prošenj, ker se dovoljujejo tudi na podlagi ustmenih prijav moštva pri raportu.

Vojaška oblastva, ki rešujejo prošnje za dopust so že primerno obveščena.

Izrecno se pa pripomni, da pri dopustih ali začasnih odvezah pridejo v poštev taki vojaki, ki niso v vojnem območju, ki se torej nahajajo že pri nadomestnih krdelih zadaj za armadnim območjem.

Dopusti za strojnike. Vojno ministrstvo je izdalo dodatne predpise za dopuste strojnikom in kurjačem za kmetijske stroje. Doba dopusta onih strojnikov (kurjačev), ki so že na dopustu, se podaljša do 30. oktobra t. l. Dopust se podaljša, ne da bi bilo treba za podaljšanje v tem obsegu vložiti kako prošnjo. O podaljšanju dopusta obveste moštvo politične oblasti (okrajno glavarstvo) in jim to potrdijo na dopustveni listini. Onim strojnikom, ki še niso bili vpoklicani k vojakom, se more pred njihovim odhodom za čas, ko bi morali nastopiti vojaško službo, pa do 30. oktobra dovoliti odlog za nastop vojaške službe. Prošnje za tak odlog je vložiti potom političnih oblasti pri onem dopolnilnem poveljstvu vojske ali dež. brambe, pri katerem bi dotični črnovojniki morali nastopiti službo. Pravica, dovoljevati tak odlog, pristoji dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu.

Promet s semenskim žitom. V smislu ministrske naredbe z dne 22. junija t. l., drž. zak. št. 204, ki se tiče prometa s semenskim žitom, so tri vrste takega žita, in sicer:

- a) izvorno vzgojeno semensko žito;
- b) prvi pridelek od izvorno vzgojenega semenskega žita;
- c) pripoznano dobro domače semensko žito;

Vsled dovoljenja „Zavoda za promet z žitom ob času vojne“ pa se sme prodajati in nabavljati tudi

- d) domače semensko žito, čeprav ni kot izključno tako pripoznano, vendar sposobno za seme.

I. Semensko žito sme prodajati:

Žita imenovana pod a) in b) smejo prodajati le od poljedelskega ministrstva priznani gojilci semen, in sicer le v plombiranih vrečah. Prodajati pa se sme izvorno vzgojeno semensko žito 15 K, njega prvi izdelek pa 6 K dražje kot so določene prevzemne cene za žito. Ker na Kranjskem ni gojilcev semen, se žitni vrsti, imenovani pod a) in b) od producentov na Kranjskem tudi ne bosta prodajali. Pač pa je naročila tako semensko žito od drugod „Gospodarska zveza“ v Ljubljani in c. kr. kmetijska družba kranjska, ki bosta oddajali semensko žito kmetovalcem, ki zadoste spodaj navedenim zahtevam.

Priznано dobro domače semensko žito, imenovano pod c), sme prodajati tisti kmetovalci, ki se izkaže s potrdilom (atestatom), da se je njegovo žito kot tako pripoznalo. Na Kranjskem ima pravico izdajati taka potrdila „pripoznavalna komisija za semensko žito“, ki jo je radi tega ustanovila c. kr. kmetijska družba, in ki je od poljedelskega ministrstva kot taka priznana. Kdor hoče torej svoje žito prodati kot „pripoznano semensko“, mora poslati kmetijski družbi najmanj 2 kg dotičnega žita kot vzorec, da ga imenovana komisija pripozna za semensko žito. Pripoznavalni komisiji je poslati le težko, dobro kaljivo in skrbno očiščeno žito za vzorec in mora biti prodano semensko žito popolnoma enako vzorcu. Tako priznано semensko žito sme kmetovalec prodajati po 6 kron za 100 kg dražje kot so od ministrstva določene prevzemne cene za žito, in sicer velja to določilo za ozimino do 15. oktobra t. l., za jaro žita pa do 15. aprila 1916. Prodajati pa sme posestnik priznanega semenskega žita žito le žitnemu komisijonarju, ki je od „Zavoda za promet z žitom ob času vojne“ določen za njegovo občino.

Navadno domače semensko žito, imenovano pod d), se sme istotako prodajati le potom žitnih komisijonarjev.

II. Kupiti pa sme semensko žito, kdor ima za to dovoljenje c. kr. okrajnega glavarstva. Zato naj vsakdo, ki želi kupiti semensko žito, čimpreje sporoči svojemu županstvu, koliko in kake vrste si želi nabaviti, da izposluje županstvo od okrajnega glavarstva potrebno dovoljenje.

Žito imenovano pod a) in b), se zamore nato naročiti pri „Gospodarski zvezi“ oziroma c. kr. kmetijski družbi, direktno.

Ono, imenovano pod c) in d), pa se zamore kupiti le potom žitnih komisijonarjev „Zavoda za promet z žitom ob času vojne“, podružnica v Ljubljani za vojvodino Kranjsko.

Hipotekarne obresti in pristojbinske olajšave. V zakonu o konverziji hipotekarnih dolgov, so določene gotove pristojbinske olajšave, če se obresti ne zvišajo preko mere, kakor jo določa dotični zakon. Z zakonom od 9. julija 1913 pa je finančni minister dobil pooblastilo odrediti, da konvertirana posojila ne izgubijo teh pristojbinskih olajšav, če vsled izjemnih gospodarskih ali političnih razmer nastopi splošno zvišanje hipotekarnih obresti. Po svoječasni odredbi finančnega ministra bi te ugodnosti ugasnile, ako bi se najkasneje do 31. decembra 1915 obrestne mere hipotekarnih dolgov ne znižalo na tako nižino, kakor jo zahteva

§ 2. konverzijskega zakona 1907. Ker izjemne gospodarske in politične razmere, ki so dale povod zakonu iz leta 1909, še trajajo in pred 1. januarjem 1916 ni pričakovati znižanja hipotekarnih obresti, zato je s cesarsko naredbo z dne 6. septembra zakon iz leta 1909 podaljšan.

Pristojnost uradov za promet z žitom, krmili in moko. Dostikrat se dogaja, da vlagajo občine kakor tudi posamezni interesenti v zadevi dodelitve krmil, žita in moke prošnje na c. kr. trgovsko ministrstvo. To postopanje pa nikakor ni pravilno in se vsi interesenti v svojo lastno korist opozarjajo, 1) da pristojna vrhovno nadzorstvo glede porazdelitve žita in moke po vojnem žitnem prometnem zavodu c. kr. ministrstvu za notranje zadeve in 2) glede porazdelitve krmil po centrali za krmila c. kr. poljedelskem ministrstvu. Eventualne direktne vloge naj se tedaj naslovijo na ti ministri, a ne na c. kr. trgovsko ministrstvo.

Nabirajte ježice. Občutno pomanjkanje surovin za izdelovanje strojil sili k temu, da se uporabljajo v navedeno svrhu vsakršna v to porabna sredstva. Pri tem pridejo v prvi vrsti v poštev ježice, katere po nekodi tudi šiške imenujejo. Ježice imajo relativno mnogo strojilne vsebine, so ravnokar dozorele in jih je po hrastovini v izobilju. Nabirajo jih lahko otroci, ki si za mal trud napravijo lepe dobičke. Lastniki hrastovih gozdov lahko svoje ježice prodajo tovarnam in industrijskim podjetjem te stroke. Naslovi se lahko poizvedo pri trgovski in obrtni zbornici. Pripominja se, da skupuje glasom obvestila c. kr. vojnega ministrstva ježice tudi „Häute- und Lederzentrale, Aktiengesellschaft Wien I., Aspernplatz Nr. 4.“

Mezda kmečkih otrok se vračuna v osebno-dohodninski davek. Prizivna komisija za osebno-dohodninski davek za Štajersko je črtala iz napovedi za osebno-dohodninski davek znesek 500 K, katerega je neki kmet izplačal svojim otrokom kot mezdo, ker so mu opravljali kmečka dela, in je izrekla, da se znesek, katerega plača kmet svojim otrokom, da mu opravljajo kmečka dela, ne vračuna kot izdatek pri napovedi osebno-dohodninskega davka, češ, mezda, ki jo izplača kmet svojim lastnim otrokom, ne pride pri odmerjenju osebno-dohodninskega davka v poštev. A proti temu odloku je vložil dotični kmet priziv na upravno sodišče, ki je pa bilo drugačnega mnenja in je razsodilo, da je vse eno, če kmet plača mezdo tujim delavcem ali pa lastnim otrokom, če se le mezda sploh izplačuje. Torej se v bodoče sme

delavska mezda, katero izplača kmet svojim lastnim otrokom, odšteti pri odmerjenju osebnodohodninskega davka.

Podpore vpoklicanim. Do konca junija 1915 se je družinam vpoklicanih — brez Galicije in Bukovine — izplačalo 513 milijonov K. Na Štajersko je prišlo teh podpor do 30. junija t. l. 21,955.547 K 53 vin., na Koroško 7,103.671 K, na Kranjsko 10,136.606 K 30 vin., na Primorsko 32,639.294 K 2 vin., v Dalmacijo 24,526.766 K 18 vinarjev.

K cenam za živino in meso. Določene so maksimalne cene za živino po 2 K, ozir. 1 K 80 vin., meso je pa po 4 K. Glede mesne cene velja ta cena le kot najvišja dovoljena cena za najboljšo kvaliteto brez priklade. Slabša kvaliteta s prikladami bi se morala ceneje prodajati. Kar se pa tiče maksimalnih cen za živino, čitamo v „Kmetovalcu“: „Kmetijska družba se je dne 18. julija odločno izrekla proti določitvi maksimalnih cen za klavno živino, ker stoji na stališču, da je maksimalne cene enakomerno postaviti v celi Avstriji za nadrobno razprodajo mesa, ker se potem cene klavni živini same od sebe uravnajo, a c. kr. deželna vlada je vendar le dne 29. julija t. l. določila maksimalne cene za klavno živino, kar bo po mnenju glavnega odbora imelo za posledico, da meso v deželi vendar le ne bo ceneje in da se bo klavna živina rajše v druge dežele prodajala. Glavni odbor je zato sklenil deželno vlado na to posledico opozoriti in jo prositi, da naredbo v prid kmetovalcem in konsumentom izpremeni.

Kupčija s konji. Posebno v bližini bojišč so se zadnje čase dogajale razne nepravilnosti pri konjski kupčiji, kar je zelo škodilo poljedelskim in vojaškim interesom. Državni zakonik prinaša naredbo trgovskega ministrstva, ki glede kupčije s konji določa: Politične oblasti lahko prepovedo, konje od hiše do hiše kupovati. — Določijo tudi lahko, da se sme konje obrtoma prodajati samo na mestu stalnega obratovališča. Oblast sme omejiti izdajo živinskih potnih listov za konje. Trgovci s konji, nakupovalci se imajo izkazati s posebno legitimacijo, katera se bo izdala samo popolnoma zanesljivim osebam. Trgovci s konji morajo voditi posebne zapisne knjige, vsled česar jih oblast lahko vedno učinkovito nadzoruje. Za prestopke je določena kazen do 5000 K ali zapor do šest mesecev in izguba obrtne pravice.

Maksimalne cene za živino. Na pritisk konsumentov in mesarjev je štajerski cesarski namestnik grof Clary določil za mesto Gradec mak-

simalne cene za živino, in sicer: za vole 1 K 20 h in krave 1 K za kilogram žive teže. Posledica tega je bila, da je ostal Gradec brez mesa; razen 10 ničvrednih živinčet ni prišlo nič na graški trg. Vsled tega je namestnik svojo naredbo umaknil. — Na Koroškem je določila vlada, da prevzame vso živinsko kupčijo vnovčevalnica za živino, in sicer za vojaštvo in za civilno prebivalstvo z izključitvijo prekupeev, oziraje se na potrebe producentov in konsumentov. Deželna vlada koroška je nakup živine od hiše do hiše prepovedala. Ta prepoved ne velja samo za mesarje, vkolikor kupujejo za potrebo svoje lastne obrti, in za nakupovalce vnovčevalnice, ki se izkažejo z legitimacijami. Koroška vnovčevalnica je nastavila nakupovalce, ki smejo nakupovati živino le od producentov, izključivši vsakega prekupeca. Od kmeta se vzame samo taka živina, ki je v lasti in oskrbi vsaj šest tednov. Določile so se na Koroškem sledeče cene: Prvovrstni voli do 2 K 40 h, drugovrstni 2 K 10 h do 2 K 30 h, telice 1 K 90 do 2 K 15 h, krave in biki 1 K 80 h do 2 K 05. Od 1. septembra so se znižale cene za 10 K pri 100 kg žive teže. Pred tehtanjem živali ne smejo skozi 12 ur ne jesti ne piti. Toliko plačuje tudi vojaštvo. Prekoračenje cen se kaznuje. — Na Hrvaškem maksimalne cene za živino niso vpeljane.

Maksimalne cene za slamo. V sporazumu s c. in kr. 5. etapnim poveljstvom določa deželna vlada do preklica, da se pri prodaji slame v deželi Kranjski naslednje najvišje cene za meterski stot ne smejo prekoračiti, in sicer: za prešano slamo 7 K, za rahlo slamo 6 K. Prestopki te odredbe se kaznujejo, v kolikor ne prihajajo v poštev strožja določila, z denarjem od 2 do 200 kron ali z zaporom od 6 ur do 14 dni.

Cena za napolico (soršico). C. kr. ministrstvo za notranje zadeve je z odlokom z dne 4. septembra določilo za soršico isto ceno kot je določena za rž, to je 28 K za 100 kg. Soršica, ki je istotako kakor drugo žito zaplenjena v prid državi, se sme prodajati samo komisijonarjem zavoda za promet z žitom ob času vojske. — Cena 28 K se razume za soršico, postavljeno na bližnjo železniško postajo, oziroma v mlin.

Cene mesa v Nemčiji in Angliji. Berlinski „Vorwärts“ navaja cene mesa v Nemčiji in v Angliji. Funt govedine stane v Nemčiji 141 pfenigov, v Angliji pa 90 pfenigov, teletina je v Nemčiji po 147 pfenigov, v Angliji pa po 94 pfenigov, bravina (koštrunovo meso) v Nemčiji po 147, v Angliji po 89, svinjina v Nemčiji po 188, v Angliji pa po 84 pfenigov.

Razne objave.

Rojaki, pomagajte!

Strast in sovraštvo do Avstrije, poželenje in slast po naši lepi slovenski zemlji je verolomnega Laha pognalo v najkrivičnejši boj proti naši monarhiji. In posledica je, da morajo ravno nedolžni ljudje največ trpeti. Naši Primorci, bratje Slovenci in domorodni Furlani, bogati in reveži, so morali zapustiti dom in bežati v tujino.

Kakor obcestni ropar je Lah planil nenadoma čez mejo in začel pustošiti našo lepo zemljo, domače prebivalce, pa naše slovenske Brice in Gorjane ter Furlane, tiral s seboj kot ujetnike. Razumljivo tedaj, da je bežal vsakdo, ki je imel še čas ulti temu svojemu najhujšemu sovražniku ter zapustil svoj dom, kjer se je rodil, kjer je bival in živel v miru in zadovoljstvu celo svoje življenje. Zapustivši dom in srečo je večina teh nesrečnikov samo s tem, kar je imela na sebi, pribežala k svojim rojakom na Kranjsko, v zavesti, da dobi tukaj ljudstvo, ki mu v njegovi brezmejni nesreči vsaj nekoliko odpomore.

In nikdo se ni varal! Rešili so sicer po večini samo golo življenje, borno in lahno poletno obleko, a utešili so svojo bol, ker dobili so tu na Kranjskem rojake, ki z odprto roko lajšajo njihovo bedo.

A bližajo se hujši časi!

Na Kranjskem in Spodnjem Štajerskem nastanjeni begunci so navezani samo nase in usmiljeno srce svojih bližnjih. Bivanje tekom treh mesecev v tujini je izčrpalo skoro vsaki družini zadnja sredstva, ki jih je morebiti še rešila pri naglem begu. Kdor je prinesel kaj živeža, ga je že davno porabil. Neredno in pomanjkljivo življenje na tujem zahteva posebno med ubožnejšimi sloji ubežnikov velikih žrtev na zdravju, kar revščino in že itak nesrečno stanje družin še podesetori.

Najhujše jih pa še čaka!

Navajeni na južno podnebje, kjer začne zima dostikrat šele meseca februarja, a zima brez snega in brez hudega mraza, gledajo ti begunci, posebno oni iz južnejših krajev, s strahom in trepetom v bodočnost, kaj jim prinese tuja zima na tujem. Če bi že imeli s seboj vsaj svoja zimska oblačila! A ta so ostala na rodni zemlji, kjer bo Lah grel z njimi svoje izdajalske ude. Sami so pa tukaj prepuščeni hudi zimi, ledenemu mrazu in milosrčnosti dobrih rojakov.

Zato pomagajte! Pomagajte s pošiljanjem denarnih prispevkov kakor tudi s pošiljanjem zimskih oblačil in obuval!

V srea vseh teh nesrečnih beguncev iz juga si bode te s temi dobrimi deli usmiljenja začrtali neizbrisno sled neskončne hvaležnosti, ki bo trajala še onkraj groba!

Eventuelni darovi v denarju ali obleki naj blagovole pošiljati Posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38, katera bo vse došle milodare v prid nesrečnim beguncem iz juga obelodanila v ljubljanskih časopisih.

Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani.

Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko

z dne 17. avgusta 1915 l., št. 21.768,

o nadrobni prodaji moke.

Na podlagi § 19. cesarskega ukaza z dne 21. junija 1915. l. drž. zak. št. 167, se zaukazuje tako:

§ 1.

Za nadrobno prodajo moke se določajo za kilogram naslednje prodajne cene:

pšenična moka za peko, pšenični zdrob, debela pšenična moka (Graham-krušna moka)	76 v
pšenična moka za kuho	66 "
pšenična krušna moka	48 "
pšenična enotna moka	60 "
ržena enotna moka	48 "

§ 2.

Vsak prodajalec moke je dolžan, z različno vidnim napisom označiti moko, ki jo ima v svoji prodajalni, po posameznih vrstah in poleg te označbe hkrati različno označiti cene posameznih vrst moke po teži.

§ 3.

Vsako mešanje ali drugo izpreminjanje kakovosti moke, ki je pripravljena za prodajo, je najstrožje prepovedano.

§ 4.

Vsak prodajalec moke mora nabiti odtis tega ukaza v svoji prodajalni na dobro vidnem, pozornost vzbujajočem mestu.

§ 5.

Politična oblastva I. stopnje in policijska oblastva so upravičena po svojih organih ali po nalašč za to postavljenih izvedencih vsak čas pregledovati prodajalne in po svoji izbiри vzeti moko za poskušnjo v svrhu preiskave.

Prodajalci moke in njihovi namestniki so dolžni dati oblastvenim organom in izvedencem vsako pojasnilo, ki se od njih zahteva.

Politična oblastva I. stopnje in policijska oblastva so pooblaščenca, da smejo k temu poslovanju pritegniti tudi organe finančne straže, policije za živila in občinskih tržnih komisarjev.

§ 6.

Prestopke tega ukaza kaznuje, v kolikor se ne kaznujejo kazenskosočno, na podlagi § 35. cesarskega ukaza z dne 21. junija 1915. l., drž. zak. št. 167, politično okrajno oblastvo z denarno kaznijo do 2000 K ali z zaporom do 3 mesecev, v obtežljivih okolščinah pa z denarno kaznijo do 5000 K ali z zaporom do 6 mesecev.

§ 7.

Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve.

Razglas.

Podpisana zadruga razglašča v smislu § 36. svojih pravil, da bode obrestovala hranilne vloge pričenši s 1. oktobrom 1915

po 4 1/2 %.

Obenem se pristavlja, da je vlagatelj na prosto voljo dano v primernem roku, kateri pa mora prej poteči nego stopi ta izprememba v veljavo, svoje vloge dvigniti.

Kmečka hranilnica in posojilnica v Sv. Tomažu pri Ormožu,

registrovana-zadruga z neomejeno zavezo.

Alojzij Majeen,
načelnik.

Anton Munda,
član načelstva.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruga na Breznici,

registrovane zadruga z omejenim poroštvom,

ki se bo vršil dne 19. septembra 1915. ob 3. uri popoldne v „Stari šoli na Breznici“.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem sporedu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dobu,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil 3. oktobra 1915 ob 3. popoldne v kaplanji.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Posojilnice v Sv. Križu pri Kostanjevici,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši dne 19. septembra 1915, ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 10. oktobra 1915 ob pol 8. uri zjutraj v župnišću v Kostanjevici.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje in zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Mirni,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 19. septembra 1915 ob 3. uri popoldne v društveni dvorani na Mirni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1914.
3. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
Leskovici,
reg. zadruga z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	41.805,78
Tekoči račun z Zvezo	55.542,—
Inventar premični	149,09
Zaostale obresti posojil	426,84
Delež pri Zadr. žni Zvezi	1.000,—
Delež pri Zadr. tiskarni	500,—
Delež pri Unionu	670,—
Delež pri Ljudski pos.	4,—
Gotovina 31. decembra 1914	733,37
Skupaj	100.831,08
Pasiva.	K
Deleži	212,—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	92.685,26
Predplačane obresti posojil	48,64
Rezervni zaklad	7.444,—
Čisti dobiček	441,18
Skupaj	100.831,08
Denarni promet	50.993,21
Stanje članov začetkom l. 1914	88
Pristopilo	1
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1914	89

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Dobrovi,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	71.673,14
Tekoči račun z Zvezo	930,—
Inventar premični	285,12
Zaostale obresti posojil	240,64
Delež pri Zadr. žni zvezi	1.000,—
Naloženi denar	52.375,—
Prihodnji znesek	54,68
Gotovina 31. decembra 1914	2.272,66
Skupaj	128.831,24
Pasiva.	K
Deleži	300,—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	125.924,93
Predplačane obresti posojil	101,62
Rezervni zaklad	1.636,19
Čisti dobiček	868,50
Skupaj	128.831,24
Denarni promet	133.919,86
Stanje članov začetkom leta 1914	71
Pristopilo	6
Odpadlo	2
Stanje koncem leta 1914	75

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Komendi,
reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	137.535,50
Tekoči račun z zvezo	199.774,—
Inventar premični	90,—
Zaostale obresti posojil	1.306,20
Delež pri Zadr. žni zvezi	1.000,—
Delež pri Kitarški zadrugi v Domžalah	100,—
Prehodni	3.518,74
Vojno posojilo	9.756,26
Gotovina koncem leta 1914	4.050,76
Skupaj	357.131,46
Pasiva.	K
Deleži	460,—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	349.071,66
Predplačane obresti posojil	618,95
Rezervni zaklad	6.287,34
Čisti dobiček	693,51
Skupaj	357.131,46
Denarni promet	320.943,06
Stanje članov začetkom leta 1914	226
Pristopilo	5
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1914	230

Bilanca
Ljudske hranilnice in posojilnice
v Moravčah,

reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	388.868,88
Tekoči račun z Zvezo	59.679,—
Inventar premični	100,—
Inventar nepremični	18.700,—
Zaostale obresti posojil	12.890,07
Delež pri „Zadr. žni zvezi“	1.000,—
Delež pri Kitarški zadrugi v Domžalah	100,—
Začasna posojila	928,95
Prehodni	200,—
Gotovina 31. decembra 1914	2.892,06
Skupaj	485.358,96
Pasiva.	K
Deleži	694,—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	476.148,92
Predplačane obresti posojil	909,70
Rezervni zaklad	6.820,11
Čisti dobiček	786,23
Skupaj	485.358,96
Denarni promet	511.227,56
Stanje članov začetkom l. 1914	318
Pristopilo	29
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1914	347

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Krki,
reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	135.753,30
Tekoči račun z Zvezo	38.470,—
Inventar premični	164,40
Zaostale obresti posojil	1.628,63
Delež pri „Zadr. žni zvezi“	1.000,—
Stalna vloga pri Zvezi	1.000,—
Gotovina 31. decembra 1914	4.307,07
Skupaj	182.322,40
Pasiva.	K
Deleži	364,—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	177.798,95
Rezervni zaklad	3.701,80
Čisti dobiček	457,65
Skupaj	182.322,40
Denarni promet	187.200,75
Stanje članov začetkom l. 1914	193
Pristopilo	2
Odpadlo	13
Stanje koncem l. 1914	182

Bilanca
Okrajne posojilnice v Radečah,

reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1914.

Aktiva.	K
Posojila	413.921,85
Tekoči račun z Zvezo	25.867,13
Inventar premični	700,—
Zaostale obresti posojil	14.257,35
Delež pri „Zadr. žni zvezi“	1.000,—
Stalna vloga	6.000,—
Narodni dom	26.460,—
Narodni dom inventar	2.700,—
Iliša št. 20 v Radečah	10.210,—
Gotovina 31. decembra 1914	10.077,55
Skupaj	511.163,88
Pasiva.	K
Deleži	8.800,09
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	458.758,94
Predplačane obresti posojil	1.070,45
Tekoči račun s člani	2.200,—
Rezervni zaklad	40.002,13
Čisti dobiček	332,18
Skupaj	511.163,88
Denarni promet	690.740,93
Stanje članov začetkom l. 1914	586
Prirastlo	31
Odpadlo	47
Stanje koncem l. 1914	570